

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

ATZINUMS
pārbaudes lietā Nr. 2025-18-4NA,23K,27M
Rīgā

25.03.2025.

Nr. 6-6/15

[Personai A]
[e-pasta adrese]

Dienvidkurzemes novada bāriņtiesai
barintiesa@dkn.lv

Par saskarsmi ar bērnu

Tiesībsargs ir izskatījis Jūsu iesniegumu (reģistrēts 25.02.2025. ar Nr. 333) par Dienvidkurzemes novada bāriņtiesas (turpmāk – Bāriņtiesa) rīcību, nesniedzot atbildi uz iesniegumu un ilgstoši nenodrošinot tiesas nolēmuma izpildi par Jūsu saskarsmes tiesību izmantošanas kārtību ar dēlu Bāriņtiesa locekles, saskarsmes personas [personas B] klātbūtnē. Norādāt, ka 2025. gada 14. janvārī ar iesniegumu vērsāties Bāriņtiesā. No Bāriņtiesas saņemta ziņa, ka iesniegums 2025. gada 15. janvārī reģistrēts Bāriņtiesā ar Nr. BT/2025/1.11./13-S. Atbilde uz iesniegumu nav saņemta. Norādāt uz nepietiekamu Bāriņtiesas iesaistīšanos tēva jēgpilnas informācijas par bērnu nodošanai Jums. Bērna tēvs caur Bāriņtiesu Jums sūta e-pastus, kuru saturs nemainās jau apmēram divus gadus. Jūsprāt Bāriņtiesa nepietiekami iesaistās tiesas sprieduma par Jūsu saskarsmi ar dēlu nodrošināšanā, lai gan tā noteikta Bāriņtiesas locekles klātbūtnē. Saskarsme ar bērnu ilgstoši nav notikusi.

Tiesībsarga funkcija ir veicināt privātpersonas cilvēktiesību aizsardzību, sekmēt vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanu un jebkāda veida diskriminācijas novēršanu un sekmēt, lai valsts vara tiktu īstenota tiesiski, lietderīgi un atbilstoši labas pārvaldības principam. Tiesībsarga kompetencē ir pārliecināties, vai valstī ir izveidots tiesību aizsardzības mehānisms un vai tas darbojas efektīvi.¹ Vienlaikus tiesībsargs izskata sūdzības par bērna tiesību pārkāpumiem, īpašu

¹ Tiesībsarga likuma 11. pants.

uzmanību pievēršot valsts vai pašvaldību iestāžu un to darbinieku izdarītajiem pārkāpumiem, un iesniedz priekšlikumus, kas veicina bērna tiesību ievērošanu.²

Vispusīgai situācijas izpratnei tiesībsargs lūdz informāciju Bāriņtiesai.

[1] Par tiesas sprieduma izpildi

[1.1] Tiesiskais regulējums

Saskaņā ar Civillikuma 182. panta trešo daļu tiesa, ciktāl tas atbilst bērna interesēm, saskarsmes tiesību var ierobežot, turklāt, ja nepieciešams, noteikt, ka ar bērnu drīkst tikt tikai saskarsmes personas klātbūtnē vai bāriņtiesas ieteiktā noteiktā vietā, vai noteikt pienākumu noteiktā laikā kopā ar bērnu ierasties bāriņtiesā. Ja tiesa konstatē, ka ar bērnu drīkst tikt tikai saskarsmes personas klātbūtnē, un puses nevar vienoties par saskarsmes personu vai bāriņtiesa nepiekrīt pušu izvēlei attiecībā uz saskarsmes personu, saskarsmes tiesību īsteno bāriņtiesas pārstāvja vai bāriņtiesas pilnvarotas personas klātbūtnē.

Civillikuma 181. panta otrā daļa paredz, ka tam vecākam, kurš nedzīvo kopā ar bērnu, ir tiesības saņemt ziņas par viņu, it īpaši ziņas par viņa attīstību, veselību, sekmēm mācībās, interesēm un sadzīves apstākļiem.

Civilprocesa likuma 244.⁸ panta pirmajā daļā noteikts, ka saskarsmes persona ir lietas dalībnieks lietās, kas izriet no saskarsmes tiesībām.

Likuma "Par tiesu varu" 16. panta otrā un ceturtā daļa nosaka, ka tiesas nolēmums, kas stājas likumīgā spēkā, ir izpildāms. Šādam nolējumam ir likuma spēks, visiem tas ir obligāts, un pret to jāizturas ar tādu pašu cieņu kā pret likumu.³

Civilprocesa likuma 539. panta pirmās daļas 1. punktā noteikts, ka izpildes kārtībā izpildāmi tiesas spriedumi un tiesas vai tiesneša lēmumi civillietās.

Civilprocesa likuma 244.¹³ panta pirmajā daļā nosaka, ja tiesu izpildītājs saskaņā šā likuma ar 620.²⁷ pantu konstatē, ka nolēmuma izpilde nav iespējama, piedzinējs var lūgt tiesu pārskatīt nolēmumā noteikto saskarsmes tiesību izmantošanas laiku un vietu.

² Bērnu tiesību aizsardzības likuma 65.² panta 2. un 3. punkts.

³ Likuma "Par tiesu varu" 16. panta otrā un ceturtā daļa.

[1.2] Faktiskā situācija

Ar 2022. gada 2. novembra Kurzemes rajona tiesas spriedumu Jums noteikta saskarsmes tiesību izmantošanas kārtība ar dēlu katra mēneša otrajā otrdienā no plkst. 13 līdz plkst. 14, [adrese], Bāriņtiesa locekles, saskarsmes personas [personas B] klātbūtnē. Minētais spriedums ir spēkā un tas ir izpildāms. Tiesas sēdēs Jūs prasību par saskarsmes tiesību kārtības noteikšanu uzturējāt, bet piekritāt bāriņtiesas atzinumā noteiktajai saskarsmes tiesību izmantošanas kārtībai – vienu reizi mēnesī. No spriedumā norādītā, līdz tam Jūs bērnu nesatikāt kopš 2020. gada novembra (izņemot pēc Bāriņtiesas iniciatīvas vienu reizi 2022. gadā). Tiesa atzinusi, ka noteiktais iespējamais saskarsmes tiesību izmantošanas kārtības biežums uz lietas izskatīšanas brīdi atbilst bērna interesēm, jo ir ņemti vērā objektīvi bērna raksturojošie dati, kā arī iepriekšējie notikumi, kuri iespaidojuši bērna attieksmi pret Jums. Bērnam ir nepieciešams laiks, lai "pārstrādātu" šīs negatīvās emocijas.

Bāriņtiesa atzinusi, ka bērna interesēs ir sākotnējās saskarsmes ar māti atjaunošana speciālista klātbūtnē, vienu reizi mēnesī SAIF Kurzemes ģimeņu atbalsta centrā "Liepāja", iepriekš saskaņojot laikus. Tiesa atzinusi, ka tomēr nav piemērojama Bāriņtiesas atzinumā norādītā saskarsmes vieta un konkrētās iestādes speciālista klātbūtne. Sprieduma pieņemšanai Tiesas rīcībā bija 2022. gada 3. janvāra Bāriņtiesas sarunas ar bērnu apraksts, ka bērns ar māti runāt pa telefonu nevēlas, tikties nevēlas. Tiesa ņēmusi vērā bērna sākotnēji negatīvo attieksmi pret tikšanos ar Jums. Tomēr Tiesa ņēmusi vērā arī Bāriņtiesas pārstāves [personas B] Tiesas sēdē norādīto, ka pēc viņas piedāvājuma bērns ticis ar Jums 2022. gada 19. septembrī. Tikšanās notikusi 40 minūtes labā gaisotnē. No minētā Tiesa secinājusi, ka ir saglabājama un attīstāma Jūsu un bērna saskarsme, nosakot to vissaudzējošākā veidā bērnam. [Persona B] tiesas sēdē paskaidrojusi, ka viņai ar bērnu izveidojies labs kontakts. Apliecināja, ka saskarsmes tiesības sākotnēji var realizēt viņas klātbūtnē bērnam drošā vidē viņa dzīves vietā [...] Bāriņtiesas telpās. Tiesa ņēmusi vērā, ka tiesību normas paredz bāriņtiesas pienākumu iesaistīties bērna un vecāka saskarsmes īstenošanā, lai nodrošinātu šī procesa norisi atbilstoši bērna interesēm un tiesībām (sk. Senāta departamenta priekšsēdētāju 2021. gada 22. marta sēdes lēmums Nr. 5-14/2-2021 "Bāriņtiesas rīcības bērna un vecāku saskarsmes īstenošanas laikā tiesiskuma pārbaudes pakļautība administratīvajai tiesai"). Tādējādi tiesību normas paredz bāriņtiesas pienākumu iesaistīties bērna un vecāka saskarsmes tiesību īstenošanā, lai nodrošinātu šā procesa norisi atbilstoši bērna tiesībām un interesēm. Bāriņtiesa nevar atteikties no šā ar likumu uzliktā pienākuma izpildes. Tiesa informējusi abus vecākus, ka viņiem ir pienākums atturēties no tādām darbībām, kas varētu negatīvi iespaidot bērna attiecības

ar kādu no vecākiem. Tiesa sprieduma nolemjošajā daļā nav noteikusi, ka saskarsmes tiesība Jums ar bērnu ir īstenojama vien tad, ja bērns to vēlas.

[1.2.1] Bāriņtiesa atbildē⁴ tiesībsargam ir norādījusi, ka Jums ir vairākkārt rakstiski paskaidrota sprieduma izpildes kārtība. Vienā no pēdējām telefona sarunām ar Bāriņtiesas locekli [personu C] Jūs esot norādījusi, ka sprieduma izpilde ir obligāta arī Jūsu dēlam, kuram jāierodas uz tikšanās. Bāriņtiesa uzskata, ka šāds apgalvojums liecina, ka Jums nav izpratnes ne par spriedumu, ne sprieduma izpildi. Jūs kritiski nevērtējot savu rīcību, iepriekš uzbrūkot dēlam un viņa tēvam [..] uz ielas, neizprotat saskarsmi ar dēlu, tikšanās laikā zaudējat pacietību un kļūstat agresīva. Jūs neizdarot secinājumus par savu rīcību, kuras dēļ dēls nevēlas tikt ar Jums, vainojat visā bērnu, bērna tēvu un Bāriņtiesu. Bāriņtiesa atbildēs ir norādījusi uz ģimenes psiholoģisko izpēti, kas varētu radīt skaidrību par Jūsu pašreizējo psiholoģisko stāvokli un tādējādi ietekmētu saskarsmes kārtības noteikšanu nākotnē. Bāriņtiesai nav informācijas, ka šādas konsultācijas būtu uzsāktas. Jūs esat uz tikšanos ieradusies 2025. gada 11. martā, bet pirms tam pēdējo reizi bijāt uz tikšanos 2023. gada 13. jūnijā. Pirms 2025. gada 11. marta tikšanās reizes Bāriņtiesa noskaidrojusi, ka bērns nav mainījis savu viedokli un nevēlas tikt ar Jums. Parasti notiekot tā, ka bērna tēvs ar bērnu ir mājās (ņemot vērā, ka Jūs ilgstoši nebija ieradusies uz tikšanos) un gaida Bāriņtiesas darbinieka zvanu gadījumā, ja Jūs uz tikšanos ierodaties. Laikā no 2023. gada 13. jūnija katru otro mēneša otrdienas rītu bērna tēvs informējis Bāriņtiesu par to, ka viņi ir mājās un gaida, vai Jūs ieradīsieties.

Par tikšanās reizēm pirms 2023. gada 13. jūnija Bāriņtiesa paskaidro, ka tikšanās reizes saskaņā ar tiesas spriedumu tika plānotas un organizētas regulāri, piedaloties Bāriņtiesas darbiniekam. Satikšanās reizēs Bāriņtiesas darbinieks novērojis, ka Jūs neprotat ar savu bērnu pavadīt kopīgu laiku, sarunāties. Maz uzdodat jautājumus bērnam par viņa ikdienu, nodarbošanos, labsajūtu, par mācību sasniegumiem, par interesēm. Vairāk runājusi par sevi, rādījusi telefonā bildes un stāstījusi dēlam, ka aizvedīsiet ciemos pie cilvēkiem, kas redzami fotogrāfijās (ko [bērns, persona D] nepazīst). Jūs ilgi nepieņēmt faktu par bērna veselību, ārstu uzstādīto diagnozi – autisms. Tikai pēc ilgām sarunām Bāriņtiesā Jūs esat vērsusies Latvijas Autisma apvienībā, lai iegūtu informāciju par bērniem, kuriem ir autisms, un par to, kā vecākam ar to sadzīvot. Vienu reizi uz tikšanos esat atbraukusi sagatavojusies, tādēļ tikšanās laiks pagājis pozitīvā gaisotnē. Diemžēl citās reizēs tā neesot bijis. Sliktāka situācija bijusi, kad uz tikšanos ieradāties ar svešu vīrieti, iepriekš par to nebrīdinot un bērnu nesagatavojot, uzspiežot dēlam sarokoties ar svešinieku un atvadīties. Pēc tās

⁴ Dienvidkurzemes novada bāriņtiesas 2025. gada 12. marta vēstule Nr. BT/2025/1.10./686-N.

reizes dēls kategoriski atteicies tikties ar Jums. Jūs uzskatījāt, ka pie bērna nevēlēšanās ar Jums tikties ir vainojams bērna tēvs, viņa audzināšanas veids un pats bērns. Neatzīstat, ka galvenā atbildība par rīcību gulstas uz Jums, ir jāapgūst prasmes, lai nākotnē to darītu bez saskarsmes personas iesaistīšanās. Lai arī katras tikšanās noslēgumā ar Jums ticis pārrunāts (dažreiz pat vairāku stundu garumā) un izanalizēts tikšanās rezultāts, Jums sniegtas rekomendācijas veiksmīgākai komunikācijai ar dēlu, bet tas nav devis pozitīvu rezultātu. Kādā no tikšanās reizēm Jūsu uzvedības dēļ, kuru redzējis arī Jūsu dēls, esot izsaukts Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests un policija. Pēc šī notikuma dēls ilgi nevēlējies Jūs satikt, jo izjutis bailes.

Bāriņtiesas ieskatā, ņemot vērā Jūsu bērna veselības stāvokli, vecumu, piedzīvoto vecāku attiecību traumatisku pieredzi, Jūsu uzvedību un reakcijas, ir secināms, ka Jums ir jāvērtē sava rīcība saistībā ar dēla labāko interešu nodrošināšanu un emocionālo vajadzību apmierināšanu.

[1.3] Par tiesībām saņemt informāciju par bērnu

Jūs norādāt, ka bērna tēvs ilgstoši Jums sniedz vienāda satura informāciju par bērnu, nenorāda neko konkrētu par bērna attīstību un veselību. Bērna tēvs Jums informāciju sniedz ar Bāriņtiesas starpniecību. Esat vērsusies Bāriņtiesā, bet situācija nemainās.

Bāriņtiesa norādījusi, ka labprātīgi uzņēmās starpnieka lomu informācijas par dēlu nodošanā Jums, nodrošinot Jūsu tiesības saņemt informāciju par dēlu. Iesaistīšanās iemesls tam bija tas, ka tēvs nevēlējās kontaktēties ar Jums, jo Jūsu komunikācija esot uzbrūkoša un agresīva. Šāda iemesla dēļ netiek izpausti ārstu - speciālistu vārdi, pie kuriem tiek vests dēls, jo arī ar viņiem esat konfliktējusi un taisījusi skandālus. Jums nododamo informāciju par dēlu raksta tēvs, bet Bāriņtiesas locekle pārsūta Jums. Bāriņtiesa atzīst, ka informācija ir reizi no reizes ļoti līdzīga, jo tik liela bērna attīstībā un dzīvē ļoti strauju un krasu izmaiņu nav, piemēram, ēšanas paradumi vai nodarbes brīvajā laikā u.tml., nemainās pārāk bieži.

Bāriņtiesa 2023. gada 13. jūnijā⁵, atbildot uz Jūsu iesniegumu, informējusi, ka attiecībā uz to, ka bērna tēvs ar Jums nekomunicē jautājumos, kas skar dēlu, piekrīt, ka Jums ir tiesības saņemt informāciju par dēlu un tēvam ir pienākums to sniegt. Ņemot vērā izveidojušos apstākļus, ar bērna tēvu ir panākta vienošanās, ka informāciju par dēlu viņš nosūtīs un Jūs saņemsiet e-pastā ar bāriņtiesas locekles [personas C] starpniecību. Bāriņtiesa norādījusi, ja vēlaties bērna tēvam

⁵ Dienvidkurzemes novada bāriņtiesas 2023. gada 13. jūnija vēstule Nr. BT/2023/Nr. 1.11./272-N.

papildus uzdot jautājumus par dēlu, Jūs varat sūtīt jautājumus uz Bāriņtiesas locekles e-pastu un Jums tiks sniegta atbilde.

[1.4] Secinājumi

[1.4.1] Tiesa nepārprotami ir norādījusi, ka spriedumā noteiktā Jūsu un dēla saskarsmes kārtība ir paredzēta tam, lai bērnam saudzīgā veidā atjaunotu attiecības ar Jums. Saskarsmes noteikšana saskarsmes personas – Bāriņtiesas locekles – klātbūtnē noteikta tādēļ, lai sniegtu bērnam un arī Jums atbalstu attiecību atjaunošanai, nodrošinātu bērnam drošu vidi, mazinātu baiļu sajūtu, kas bērnam radusies no iepriekš negatīvās pieredzes. Nav pamata uzskatīt, ka bērnam būtu jābaidās tikties ar Jums Bāriņtiesas telpās Bāriņtiesas darbinieka klātbūtnē. Tomēr Bāriņtiesas norādītais, ka ir bijusi situācija, ka saskarsmes laikā Jums ir izsaukta medicīniskā palīdzība un policija, bērns to ir piedzīvojis un sabaidījies, norāda, ka saskarsmes persona nespēja novērst bērnam neatbilstošus apstākļus un pārdzīvojumus. Bāriņtiesa ir norādījusi, ka bērnam pārdzīvojumus sagādājusi tikšanās ar viņam svešu personu, kura Jums vienā no tikšanās reizēm bijusi līdzī un klātesoša saskarsmes laikā. Tiesa ir noteikusi Jūsu un bērna saskarsmes kārtību nevis bērna saskarsmi ar citu – bērnam svešu personu. Jums Tiesas spriedums ir jāievēro un trešās personas klātbūtne nav pieļaujama. Tiesībsarga ieskatā saskarsmes personai, ievērojot bērna labākās intereses, bija pienākums nodrošināt, lai bērnam sveša persona nepiedalās Jūsu un bērna saskarsmes laikā. Jāņem vērā, ka ir pagājis pietiekams laiks, kad Jūs un bērns neesat tikušies, ir vairākas situācijas, kas nenāca par labu Jūsu un bērna attiecībām, tādēļ tās ir jāatjauno. Attiecību atjaunošana nav iespējama, ja vecāki un bērns nesaņem speciālistu (psihologa, psihoterapeita vai psihoterapijas speciālista) atbalstu un palīdzību. Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departaments norādījis, lai uzlabotu saskarsmi, liela loma ir bāriņtiesai, kurai ir jāpalīdz ģimenei šī situācija risināt, sniedzot psihologa vai citu speciālistu palīdzību.⁶

[1.4.2] Jebkurā gadījumā, pieņemot jebkāda veida lēmumu, kas attiecas uz bērnu, primārā nozīme ir bērna interesēm. Tas nozīmē, ka katrā gadījumā, kad jāpieņem lēmums, kas skar bērna intereses, objektīvi jānoskaidro (nevis automātiski jāprezumē vai mehāniski jāpiemēro likumos noteiktais), kādas ir bērna labākās intereses konkrētā situācijā, jo tās var atšķirties no viena vai abu vecāku interesēm. Tas nozīmē, ka atbildīgajām iestādēm ir jāveic detalizēts ģimenes situācijas izvērtējums, ieskaitot faktiskos, emocionālus, psiholoģiskus, finansiālus un medicīniskās dabas faktorus un jāveic izsvērts un saprātīgs katras iestatītās personas (tai skaitā bērna) interešu

⁶ Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2021. gada 29. decembra spriedums lietā Nr. A420209720, SKA-1209/2021.

izvērtējums, lai noskaidrotu bērnam vispiemērotāko risinājumu. Bērna labākās intereses no viņa personīgās attīstības viedokļa ir atkarīgas no daudziem faktoriem, tostarp bērna vecuma, brieduma pakāpes, vecāku esamības vai neesamības un vides, kurā viņš dzīvo, kā arī personīgās dzīves pieredzes. Ņemot vērā, ka bērns nepārtraukti aug un attīstās, lēmumiem attiecībā uz viņu jābūt pieņemtiem ātri, jo jebkāda veida kavēšanās var atstāt neatgriezenisku ietekmi uz bērna attīstību vai viņa attiecībām ar vecākiem, ar kuriem viņš nedzīvo.⁷ Iepriekš minētais ir attiecināms arī uz tiesām, lemjot par saskarsmes tiesību īstenošanas kārtību. Tātad tiesas nolēmumam ir jābūt izvērtētam un pieņemtam bērna labākajās interesēs. Tiesas 2022. gada 2. novembra spriedums satur faktisko apstākļu izvērtējumu un pamatojumu, kādēļ Jūsu un bērna saskarsme ir nosakāma saskarsmes personas - Bāriņtiesa locekles [personas B] klātbūtnē. Tiesa noteikusi konkrētu Bāriņtiesas loekli, kuras klātbūtnē ir īstenojama saskarsme ar bērnu, pamatojot, ka viņai ar bērnu ir izveidojies labs kontakts. Tātad konkrēta saskarsmes persona noteikta arī tādēļ, lai bērnam zināms cilvēks sniegtu atbalstu attiecību ar Jums veicināšanai. Savukārt no Bāriņtiesas atbildes tiesībsargam var secināt, ka saskarsmes persona ir novērojusi Jūsu un dēla attiecības, sniegusi Jums rekomendācijas attiecību uzturēšanai ar bērnu saskarsmes laikā.

[1.4.3] Ja vien nav pierādīts pretējais, tad abu vecāku iesaistīšanās bērna dzīvē ir bērna labākajās interesēs.⁸ Pieņemot jebkāda veida lēmumus, kas skar bērnu, ir svarīgi uz klausīt viņa viedokli. Šis pienākums var atšķirties atkarībā no bērna vecuma un brieduma pakāpes. Pienākums uz klausīt (noskaidrot) bērna viedokli nenozīmē, ka tam būs noteicošais faktors bērna interešu noskaidrošanā, jo tikpat labi atbildīgā iestāde var taisnīgi izlemt, ka bērna labākās intereses attiecīgajā brīdī nesakrīt ar viņa personīgo viedokli. Pieņemot lēmumus, kas skar bērna tiesības, īpaši pastāvot strīdam starp vecākiem, jāņem vērā, ka bērns nav īpašums, kas jāatdod tā likumīgajam īpašniekam. Bērns nav savu vecāku īpašums, bet ir neatkarīgs ar savām tiesībām apveltīts indivīds. Jebkādas rīcības, kas skar bērna intereses mērķis var būt tikai stabilitātes un bērna attīstībai labvēlīgas vides radīšana.⁹

Lietās, kurās skartas bērna tiesības un intereses, bērna viedoklis ņemams vērā atbilstoši bērna vecumam, briedumam un spējai viedokli formulēt. Lai varētu objektīvi secināt, vai bērna viedoklis lietā ir ņemams vērā, ir jāvērtē, vai bērna viedoklis nav ietekmēts. Maza bērna viedokli pamatā formē tās ģimenes uzskati, kurā bērns dzīvo. Ja starp ģimeni, kurā bērns dzīvo, un viņa bioloģisko

⁷ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII Cilvēka pamattiesības. Latvijas Vēstnesis, 2011.; 600. lpp.

⁸ Konvencijas par bērna tiesībām ieviešana praksē rokasgrāmata. Apvienoto Nāciju Bērnu fonds, 2002., 250. lpp.

⁹ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII Cilvēka pamattiesības. Latvijas Vēstnesis, 2011.; 600. – 601. lpp.

vecāku pastāv nesaskaņas, tiesai šādā situācijā ir jāvērtē, cik objektīvs ir bērna viedoklis.¹⁰ Iepriekš minētais ir attiecināms arī uz Bāriņtiesu, noskaidrojot bērna viedokli.

Tiesību normas, kas nosaka, ka Tiesas nolēmumam ir likuma spēks, visiem tas ir obligāts, un pret to jāizturas ar tādu pašu cieņu kā pret likumu, ir attiecināmas arī uz bērnu un tiesas nolēmums ir jāpilda arī bērnam, vēl jo vairāk tādēļ, ka tiesas nolēmums par saskarsmes tiesības īstenošanu tiek pieņemts tieši bērna labākajās interesēs.

Eiropas Cilvēktiesību tiesas (turpmāk – ECT) spriedumā lietā “E.K. pret Latviju”¹¹ 74. punktā ir norādīts: Lai gan ECT judikatūra noteic, ka jāņem vērā bērna viedoklis, šis viedoklis ne vienmēr paliek nemainīgs un bērna iebildumi, kuriem ir jāpiešķir pienācīga nozīme, ne vienmēr ir pietiekami, lai neievērotu vecāku intereses, jo īpaši attiecībā uz regulāru saskarsmi ar savu bērnu. Proti, bērna tiesības paust savu viedokli nevajadzētu interpretēt kā tādas, kas dod bērniem beznosacījuma veto tiesības un liek neņemt vērā citus faktorus un neveikt pārbaudi, lai noteiktu viņu intereses; šādas intereses parasti nosaka, ka ir jā saglabā bērna saikne ar ģimeni, izņemot gadījumus, kad tā varētu kaitēt bērna veselībai un attīstībai. Savukārt sprieduma 75. punktā ir norādīts, ka valsts iestāžu pienākums veikt pasākumus, lai veicinātu vecāka un viņa bērna tikšanos, nav absolūts. Pēc šķiršanās kontaktu nodibināšana starp vecāku, kurš neīsteno aizgādību, un bērniem var nebūt iespējama uzreiz, un tam varētu būt jā gatavojas vai tā jā īsteno pakāpeniski. Šādas sagatavošanās būtība un apmērs būs atkarīgi no attiecīgās lietas apstākļiem, bet vienmēr ir svarīga visu iesaistīto pušu savstarpējā izpratne un sadarbība. Tomēr šķirto vecāku savstarpējā nesadarbošanās nav apstāklis, kas pats par sevi var atbrīvot iestādes no Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 8. pantā tām noteiktajiem pozitīvajiem pienākumiem. Tas drīzāk uzliek tām pienākumu veikt pasākumus, lai saskaņotu pušu pretrunīgās intereses, paturot prātā bērna svarīgākās intereses, kas atkarībā no apstākļiem var būt svarīgākas par vecāka interesēm. 95. punktā norādīts, ka valsts iestāžu un tiesu pienākums ir noskaidrot, kādus pasākumus var veikt, lai novērstu pastāvošos šķēršļus un veicinātu saskarsmi starp bērnu un vecāku, kurš neīsteno aizgādību vai šķirti dzīvojošo vecāku.

Bāriņtiesa atbildē tiesībsargam norādījusi, ka Jums nav izpratnes par sprieduma izpildi tādēļ, ka esat sacījusi, ka arī Jūsu dēlam spriedums ir obligāts, tādēļ viņam jāierodas uz tikšanās. Arī e-pasta sarakstē ar Jums par saskarsmi 2025. gada 11. martā Bāriņtiesas locekle [persona C] Jums

¹⁰ Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2022. gada [...] spriedums Lieta Nr. [...], SKA- [B]/2022.

¹¹ Pieejams: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgiclfndmkaj/https://www.tiesibsargs.lv/wp-content/uploads/2024/08/ect-spriedums-lieta-ek-pret-latviju.pdf>.

atgādinājusi, ka Tiesas spriedumā noteiktais attiecas uz pieaugušajiem, nevis uz bērnu. Ja bērns nevēlēsies tikties, ar varu uz tikšanos netiks vests.

Tiesībsargs nevar piekrist Bāriņtiesas paustajam, ka Tiesas nolēmums neattiecas uz bērnu. Kā norādīts iepriekš, Tiesa ir izvērtējusi, kas ir labākais bērnam, pieņēmusi spriedumu bērna labākajās interesēs un tādēļ tas ir jāpilda arī otram vecākam, nodrošinot, lai bērns tiek nogādāts uz saskarsmi Bāriņtiesā. Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departaments norādījis, ka vecākam, kuram ar tiesas nolēmumu ir noteikta konkrēta saskarsmes tiesību ar bērnu izmantošanas kārtība, šīs tiesības pienākas, un vecākam, ar kuru bērns ikdienā dzīvo kopā, ir jānodrošina, ka bērns ar otru vecāku (ar kuru kopā ikdienā nedzīvo) var šīs saskarsmes tiesības īstenot.¹² Tiesībsarga ieskatā Bāriņtiesas uzskats, ka bērnam ir dota izvēles brīvība noteikt Tiesas sprieduma izpildi, neveicina Tiesas sprieduma izpildi, rada bērna un vecāka lojalitātes konfliktu, nevis no tā pasargā.¹³ Vienlaikus vecākam, kuram Tiesa ar spriedumu ir noteikusi saskarsmes tiesības izmantošanas kārtību tā ir jāizmanto, bet reizēs, kad tas nav objektīvi iespējams, par to savlaicīgi jāpaziņo saskarsmes personai un bērna vecākam.

[1.4.4] Jums ir tiesības saņemt Jūs interesējošo informāciju par dēlu no tēva nepastarpināti, jo Tiesa nav noteikusi ierobežojumus vecāku savstarpējai saziņai par bērnu. Bāriņtiesa ir uzņēmusies starpnieka lomu, lai atvieglotu bērna tēva komunikāciju ar Jums, kas viņa ieskatā no Jūsu puses ir agresīva. Bāriņtiesa pirms tam nepajautāja Jūsu viedokli, vai piekrītat, ka Bāriņtiesa ir starpnieks informācijas pārsūtīšanai no tēva. Vecāki arī savstarpēji nav ierobežoti sazināties e-pastā nevis sarunā pa telefonu vai citādi, tādēļ sarakstē pa e-pastu uzbrūkoša komunikācija ir maz iespējama, bet, ja tāda ir, tā ir viegli pierādāma. Ja Jūs piekrītat Bāriņtiesas starpniecībai informācijas no tēva saņemšanai, tad pastarpināta saziņa var turpināties.

[2] Par atbildes sniegšanu pēc būtības

[2.1] Tiesiskais regulējums

Iesniegumu likuma 5. panta trešā daļa paredz, ka iestāde atbildi pēc būtības sniedz saprātīgā termiņā, ņemot vērā iesniegumā minētā jautājuma risināšanas steidzamību, bet ne vēlāk kā viena mēneša laikā no iesnieguma saņemšanas, ja likumā nav noteikts citādi. Minētā panta septītā daļa nosaka, ka privātpersonu iesniegumu likumā noteiktajos gadījumos informē saskaņā ar Paziņošanas likumu.

¹² Latvijas Republikas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2021. gada 29. decembra spriedums lietā Nr. A420209720, SKA-1209/2021.

¹³ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6. panta 2.¹ daļas 9. punkts.

Paziņošanas likuma 3. panta pirmā daļā noteikts, ka dokumenta paziņošanu iestāde var veikt izmantojot gan pasta pakalpojumus, gan elektroniskos sakarus. Paziņošanas likuma 9. panta otrā daļa paredz, ka dokumentu paziņo ar elektroniskā pasta starpniecību, izmantojot drošu elektronisko parakstu. Dokumentu paziņo uz personas norādīto elektroniskā pasta adresi. Dokuments, kas sūtīts pa elektronisko pastu, uzskatāms par paziņotu otrajā darba dienā pēc tā nosūtīšanas.

[2.2] Faktiskā situācija

Attiecībā uz atbildes sniegšanu uz Jūsu 14. janvāra iesniegumu Bāriņtiesa paskaidrojusi, ka ir atbildējusi uz Jūsu uzdotajiem jautājumiem. Bāriņtiesa uz Jūsu 14. janvāra iesniegumu atbildējusi 18. februārī.¹⁴ Vēstule nodota pastā 19. februārī, ko apliecina informācija par pasta sūtījuma izsekošanu no Latvijas Pasta. Jūs iesniegumā lūdzāt atbildi nosūtīt uz e-pastu. Bāriņtiesa Jūsu lūgumu nav ņēmusi vērā, tādēļ izveidojās situācija, ka Jūs, nezinot par atbildes nosūtīšanu ierakstītā pasta sūtījumā, gaidījāt atbildi e-pastā.

[2.3] Secinājumi

Secināms, ka Bāriņtiesa Jums atbildējusi novēloti, neievērojot, ka atbilde jāsniedz ne vēlāk kā viena mēneša laikā. Bāriņtiesa nav ievērojusi Jūsu lūgumu sniegt atbildi Jūsu norādītajā e-pastā, kā to paredz Paziņošanas likuma 9. panta otrā daļa.

Pārbaudes lietu pabeidzu, konstatējot, ka Dienvidkurzemes novada bāriņtiesa neievēro Jūsu dēla labākās intereses, neveicinot Kurzemes rajona tiesas 2022. gada 2. novembra sprieduma izpildi par saskarsmes tiesības izmantošanas kārtību Jums ar dēlu, uzskatot, ka spriedums bērnam nav jāpilda, ja viņš to nevēlas, un nav ievērojusi labas pārvaldības principu, sniedzot atbildi uz Jūsu 14. janvāra iesniegumu.

Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 65.² panta 3. punktā noteikto tiesībsarga kompetenci sniegt priekšlikumus, kas veicina bērna tiesību ievērošanu, aicinu **Dienvidkurzemes novada bāriņtiesu :**

- 1) turpmāk ievērot Kurzemes rajona tiesas 2022. gada 2. novembra spriedumā par saskarsmes tiesības izmantošanas kārtību [personai A] ar dēlu noteikto;
- 2) bērna labāko interešu īstenošanai apsvērt iespēju nodrošināt speciālistu (psihologa, psihoterapeita vai psihoterapijas speciālista) kompleksu pakalpojumu abiem vecākiem un

¹⁴ Dienvidkurzemes novada bāriņtiesas 2025. gada 18. februāra vēstule Nr. BT/2025/Nr.1.11./108-N.

- bērnam (ja iespējams visiem pie viena speciālista) mātes un bērna attiecību atjaunošanai.
Ievērot abu vecāku vienlīdzības principu;
- 3) apsvērt vajadzību sadarboties ar [personas A] dzīvesvietas sociālo dienestu nepieciešamo pakalpojumu vecāku prasmju uzlabošanai nodrošināšanai;
 - 4) ja Bāriņtiesas ieskatā esošā Tiesas noteiktā saskarsmes tiesības īstenošanas kārtība bērnam ar māti neatbilst bērna labākajām interesēm, vērsties Kurzemes rajona tiesā vai mudināt to darīt vecākus;
 - 5) turpmāk ievērot labas pārvaldības principu un Iesniegumu likumā noteikto iestādes pienākumu sniegt atbildes uz iesniegumiem pēc būtības.

Aicinu Jūs sadarboties ar Bāriņtiesu Kurzemes rajona tiesas 2022. gada 2. novembra sprieduma izpildei, lai veicinātu Jūsu un dēla attiecību atjaunošanu. Informēju, ja Tiesas sprieduma izpilde ar saskarsmes personu nav iespējama, Jums ir tiesības sava bērna un savu tiesību aizsardzībai vērsties pie zvērināta tiesu izpildītāja sprieduma piespiedu izpildei. Ja uzskatāt, ka Tiesas noteiktā saskarsmes kārtība neatbilst bērna labākajām interesēm un ir mainījušies faktiskie apstākļi, Jums ir tiesības vērsties ar prasības pieteikumu tiesā jaunas saskarsmes tiesības kārtības noteikšanai.

Lūdzu Dienvidkurzemes novada bāriņtiesu līdz **2025. gada 30. jūnijam** informēt par paveikto un plānoto rekomendāciju izpildei.

Pamatojoties uz Tiesībsarga likuma 25. panta pirmo, otro un trešo daļu, pārbaudes lietas izskatīšana tiek pabeigta. Saskaņā ar 25. panta ceturto daļu atzinumam ir rekomendējošs raksturs.

Ar cieņu

tiesībsarga vietniece

Ineta Piļāne